

การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ประเทศไทย

สรยศ พนาขางกูร

ในประเทศไทย การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ (**Inclusive Education**) ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือนำมาปฏิบัติในวงกว้าง ผู้คนมากมายยังมีความเชื่อว่าเด็กที่มีความต้องการเป็นพิเศษด้านการศึกษาควรได้รับการศึกษาในสถานศึกษาแบบพิเศษ แต่ก็มีตัวอย่างของบางโรงเรียนที่ได้พัฒนาหลักปฏิบัติของตนเองในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการแบบพิเศษกับเด็กปกติโดยปราศจากการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง

ดั่งเช่นกรณีของสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนประถมแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางเหนือของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนนี้ได้จัดให้มีการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติมาหลายปี โดยมีได้ทราบว่ามีสิ่งที่ได้ทำนออยู่ภายใต้คำจำกัดความของการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ (**Inclusive Education**) บทความนี้จะพิจารณาการดำเนินการของโรงเรียนในการให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการหลากหลาย รวมทั้งจะมีการใช้รูปภาพในการช่วยให้เด็กที่ปัญหาเหล่านี้ได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียน เพื่อช่วยในการปรับปรุงโรงเรียนต่อไป

โรงเรียนนี้มีชื่อว่า โรงเรียนเศรษฐบุตรอุปถัมภ์ มีเด็กนักเรียนประมาณ 1,000 คน โรงเรียนมีนโยบายในการเปิดรับเด็กนักเรียนอย่างเปิดกว้าง ถึงแม้จะไม่สามารถกล่าวได้ว่าเปิดกว้างทั้งหมดเพราะโรงเรียนนี้ก็เป็นโรงเรียนที่ประกอบการ โดยเอกชน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนประถมที่มีการจ่ายค่าเล่าเรียนในประเทศไทย (โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ) มีจำนวนมาก และมีการเก็บค่าเล่าเรียนในระดับที่ยอมรับได้โดยการกำหนดจากกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่มีการโต้เถียงว่าโรงเรียนเอกชนไม่อาจจะดำเนินนโยบายเปิดกว้างได้ทั้งหมด แต่โรงเรียนเหล่านี้สมควรได้รับการตัดสินตามลักษณะเฉพาะของประเทศและท้องถิ่นมากกว่า

โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ในเขตชนชั้นกลางระดับล่างในกรุงเทพฯ โดยนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และสามารถจ่ายค่าเล่าเรียนได้ โรงเรียนได้ทำอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้สำหรับเด็กทุกคนที่สมัครเรียนที่โรงเรียน รวมทั้งให้โอกาสเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคน ซึ่งบางคนถูกปฏิเสธหรือขอร้องให้ออกจากโรงเรียนอื่น

คณะครูที่โรงเรียนนี้มีผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ (เป็นการยากที่จะพบครูผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะสอนอยู่ในโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ) แม้ครูที่นี้จะไม่ได้รับการอบรมโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่จากประสบการณ์ในการเรียนการสอนหลายปี พวกเขาได้ทำงานร่วมกัน ผ่านการประชุมร่วมกันทุกสัปดาห์ และมีการทบทวนทุกเทอมการศึกษาเพื่อร่วมกันหาวิธีที่ดีที่สุดแก่นักเรียนทุกคน

ถึงแม้ว่าครูที่โรงเรียนจะไม่แน่ใจว่าวิธีการสอนต่อเด็กพิเศษที่ได้ทำมาถูกต้องหรือไม่ แต่การตอบสนองจากนักเรียนเก่าๆ ได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนทำได้ดีในการให้การศึกษากับนักเรียนในพื้นที่

โรงเรียนจำเป็นต้องผ่านอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกจากการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียน ปัญหาที่หลากหลายรวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติที่ไม่ดีของคณะครูต่อเด็กพิเศษ และของผู้ปกครองบางคนที่ไม่เข้าใจผลดีของการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ อย่างไรก็ตาม

ทุกคนที่โรงเรียนมีความพยายามที่จะจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติเพื่อไม่ให้เด็กคนใดคนหนึ่งต้องเสียโอกาสทางการศึกษาอย่างที่เขาสสมควรจะได้

เพื่อช่วยให้โรงเรียนได้สะท้อนถึงหลักการปฏิบัติที่นำมา และความพยายามที่จะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ข้าพเจ้าได้เริ่มกิจกรรมภาพถ่ายโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพขึ้น (participatory photography project)

ความคิดเห็นของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการยืนยันว่าการมีผู้นำที่เข้มแข็งจะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบความสำเร็จได้

อย่างเช่นรูปถ่ายของเด็กออทิสติกคนหนึ่งถ่ายภาพหน้าบ้านของผู้จัดการโรงเรียน โดยอธิบายเหตุผลว่า

“นี่คือบ้านของครูผู้จัดการ ผู้ให้โอกาสแก่ผมในการเรียนที่นี่ ผมรู้สึกซึ่งใจมาก”

ความเห็นเช่นนี้ยังมีอีกจากผู้ปกครองของเด็กพิเศษที่รู้สึกซึ่งใจที่คณะผู้บริหารโรงเรียนได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ลูกของเขา

โครงการรูปถ่ายโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพได้เปิดโอกาสให้เด็กพิเศษเหล่านี้ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียน เด็กบางคนยังไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

อาจเป็นเพราะเด็กอาจไม่คุ้นเคยกับโครงการที่ต้องแสดงความคิดเห็นของตนเองแบบนี้

ซึ่งโดยปกติโอกาสของเด็กไทยในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ก็มีไม่มากนักในวัฒนธรรมการศึกษาของไทย แต่กับโครงการนี้เด็กได้มีโอกาสในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และวิพากษ์โรงเรียนได้อย่างเต็มที่

โครงการนี้ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยทางโรงเรียนได้รับฟังความคิดเห็นของเด็กๆ

ที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น อย่างเช่น เด็กกลุ่มหนึ่งได้แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับการตั้งถังขยะรีไซเคิล ซึ่งพวกเขาู้สึกว่านักเรียนจะสามารถใช้ประโยชน์จากถังขยะเหล่านี้ถ้ามีการวางในที่ที่สะดวก และมองเห็นได้ชัด และความคิดเห็นนี้ได้รับการส่งต่อไปยังสถานักเรียนเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

เด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งได้กล่าวอย่างชื่นชมถึงการผสมผสานการสอนสองศาสนา

(พุทธและคริสต์นิกายคาทอลิก) ในโรงเรียน เด็กกล่าวว่าทั้งสองศาสนาสอนให้พวกเขาสงบและคิดถึงผู้อื่น ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างมากในโรงเรียน

นักเรียนกลุ่มที่ 3

ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองพรรคหนึ่งซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสภานักเรียน เด็กกล่าวว่า จะลงคะแนนให้กับพรรคนี้ “เพราะมีนโยบายที่ดี”

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำกิจกรรมนี้ได้ช่วยทำให้ “เสียงของนักเรียน” ดังมากขึ้น (ถึงแม้ว่าความสำเร็จของกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับคำสั่งที่เด็กได้รับ — และข้าพเจ้าคิดว่าคำสั่งของข้าพเจ้าก็น่าจะทำได้ดีกว่านี้) ข้าพเจ้ายังคงคิดว่าผลลัพธ์ของกิจกรรมคงแตกต่างกว่านี้ถ้ากิจกรรมนี้ทำโดยคณะครูของโรงเรียน เพราะเด็กจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทางด้านวิพากษ์ของตนเองเท่าที่ควร เพราะเกรงกลัวต่อปฏิกิริยาด้านลบจากทางโรงเรียน

โรงเรียนนี้ได้พยายามที่จะทำให้เกิดการเรียนร่วมกันอย่างมากที่สุด ไม่ใช่เพราะระบบการศึกษานี้อยู่ในกระแส แต่เพราะอาจารย์ใหญ่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สำหรับข้าพเจ้า

มันไม่สำคัญว่าจะใช้คำจำกัดความไหนในการนิยามการเรียนการสอนแบบปัจจุบันในโรงเรียนนี้ ทรายอิดที่โรงเรียนยังปฏิบัตินโยบาย “เปิดกว้าง”

และความพยายามในการจะมอบการศึกษาที่ดีที่สุดแก่นักเรียนยังอยู่ เท่านั้นที่สำคัญแล้ว

แน่นอนว่ายังมีสิ่งที่โรงเรียนต้องปรับปรุง

ซึ่งโรงเรียนก็พยายามอย่างมากที่จะทำให้เกิดการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมที่สุด

ข้าพเจ้าได้แต่หวังว่ากิจกรรมภาพถ่ายโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพจะช่วยให้นักเรียนและโรงเรียนได้ทำงานร่วมกันในการปรับปรุงสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น

ข้าพเจ้าอยากจะเชิญชวนให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนและการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

คุณคิดว่าโรงเรียนที่ต้องมีการจ่ายค่าเล่าเรียนจะสามารถดำเนินนโยบายเปิดกว้างได้แท้จริงมั๊ย

และการริเริ่มการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนเอกชนโดยปราศจากการสนับสนุนจากรัฐบาลกลางจะมีประสิทธิภาพเพียงใด

และคุณคิดว่ากิจกรรมภาพถ่ายโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพ (participatory photography project) จะประสบความสำเร็จในระบบการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อฟังครู (authoritarian education system) ได้หรือไม่

สรยศ พนายางกูร (หรือก้อง) กำลังศึกษาปริญญาโทด้านการศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์

สรยศมีแผนการที่จะกลับมาทำงานที่ประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

หลังจากเรียนรู้ประสบการณ์การสอนในฐานะผู้ช่วยครูที่โรงเรียนประถมแห่งหนึ่งในเมืองแมนเชสเตอร์

สามารถติดต่อสรยศได้ที่ sorayot@yahoo.co.uk หรือ EENET's postal address.

โรงเรียนเศรษฐบุศอรุณอุปถัมภ์เว็บไซต์ www.stbu.ac.th